ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1

Πέρασαν πέντε χρόνια από την κηδεία της, αλλά ο Τζαρ αναγνωρίζει αμέσως το πρόσωπό της. Εκείνη βρίσκεται στις κυλιόμενες σκάλες που ανεβαίνουν, εκείνος κατεβαίνει, έχοντας καθυστερήσει άλλη μια φορά για τη δουλειά, έπειτα από άλλη μια νύχτα που πέρασε στην κακόφημη μεριά της πόλης. Οι σκάλες είναι γεμάτες κόσμο, αλλά νιώθει ότι είναι μονάχα οι δυο τους στο Μετρό, περνούν ξυστά ο ένας από τον άλλον, σαν να είναι οι τελευταίοι άνθρωποι στη Γη.

Το πρώτο πράγμα που έρχεται στο μυαλό του Τζαρ, είναι να φωνάξει τη Ρόζα για να ακούσει το όνομά της πάνω από το βουητό του πλήθους. Αλλά παγώνει. Δεν μπορεί να πει ή να κάνει κάτι. Την παρακολουθεί να ανεβαίνει στην επιφάνεια του Λονδίνου. Πού πηγαίνει; Πού ήταν τόσο καιρό;

Ανεβάζει παλμούς, οι παλάμες του ιδρώνουν καθώς αγγίζουν τη μαύρη, ελαστική κουπαστή. Προσπαθεί ξανά να τη φωνάξει, αλλά το όνομά της κολλάει στον λαιμό του. Εκείνη μοιάζει αφηρημένη, αγχωμένη, δεν έχει καμία επαφή με την πραγματικότητα. Δεν έχει μαλλιά. Το κεφάλι της είναι ξυρισμένο, καμία σχέση με την εικόνα της που είχε στο μυαλό του. Και η πλάτη της δεν είναι τόσο στητή όσο τη θυμόταν. Καμπουριάζει υπό το βάρος ενός παλιού σακιδίου, κάτω από το οποίο κρέμεται μια τσάντα για αντίσκηνο, διακοσμημένη με φλοράλ σχέδιο. Τα ρούχα της, φαρδύ κινέζικο παντελόνι,

φλις, είναι φτηνά, πρόχειρα διαλεγμένα, αλλά εκείνος δεν δυσκολεύεται να την αναγνωρίσει. Τα γαλάζια της μάτια στραφτάλιζαν κάτω από δύο βλοσυρά φρύδια. Και τα χείλη της ήταν σφιγμένα, πονηρά, όπως πάντα.

Κοιτάζει κάτω, ψάχνει να εντοπίσει κάποιον, και γίνεται ένα με τους υπόλοιπους πεζούς. Ο Τζαρ παρατηρεί τον κόσμο, την ώρα που ένα κομμάτι εφημερίδας περνάει δίπλα του, παρασυρμένο από μια ζεστή ριπή αέρα, η οποία το κάνει να στριφογυρίζει και να διπλώνει. Δύο άντρες κάνουν πέρα τους ανθρώπους, εκμεταλλευόμενοι την εξουσία που διαθέτουν. Πίσω τους, διαφημίσεις σε οθόνες αλλάζουν σαν τραπουλόχαρτα.

Εκνευρισμένος, ο Τζαρ κοιτάζει επίμονα τους τουρίστες που τον εμποδίζουν να περάσει, λες και με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσε να τους κάνει πέρα. Δεν διάβασαν στους τουριστικούς οδηγούς του Λονδίνου ότι στις σκάλες καθόμαστε πάντα στη δεξιά πλευρά; Βάζει, όμως, τον εαυτό του στη θέση του, υπενθυμίζοντάς του πώς ήταν τον πρώτο καιρό στην πόλη, έχοντας μόλις φτάσει από το Δουβλίνο. Και ξαφνικά, ο δρόμος ανοίγει, και τρέχει σαν παιδί, στρίβοντας στο τέρμα της κυλιόμενης σκάλας, προτού ανηφορίσει, ανεβαίνοντας δυο δυο τα σκαλιά της κεντρικής κλίμακας.

«Ρόζα», φωνάζει καθώς πλησιάζει τα διαχωριστικά. «Ρόζα!» Αλλά η φωνή του δεν είναι αρκετά δυνατή, ώστε κάποιος να γυρίσει προς το μέρος του. Πέντε χρόνια είναι πολύς καιρός για να κρατήσει ζωντανή την πίστη μέσα του ότι η Ρόζα ζει. Σαρώνει με το βλέμμα του το γεμάτο κόσμο εκδοτήριο εισιτηρίων και μαντεύει πως έστριψε αριστερά, προς την κυρίως αίθουσα του σταθμού Πάντινγκτον.

Μερικά λεπτά νωρίτερα, απένταρος μία εβδομάδα πριν πληρωθεί, τρύπωσε κάτω από τη μύτη ενός ανυποψίαστου ελεγκτή, δίχως να χτυπήσει εισιτήριο. Και τώρα πρέπει να κάνει το

ίδιο. Ακολουθεί έναν ηλικιωμένο άντρα. Δεν του αρέσει αυτό που κάνει, δεν γουστάρει το πόσο εύκολα καταφέρνει να μην τον καταλάβου καθώς δείχνει στον άντρα πού να βάλει το εισιτήριό του και περνάει μέσα από τις μπάρες μαζί του.

Τρέχει. Φτάνει στο μέσον της αίθουσας, όπου σταματάει για να πάρει ανάσα, με τα χέρια στα γόνατα, κάτω από την επιβλητική αψίδα που σχεδίασε ο Μπρουνέλ.* Πού είναι;

Και τότε την εντοπίζει ξανά, να βαδίζει προς την Πλατφόρμα 1, όπου το τρένο για το Πένζανς είναι έτοιμο να αναχωρήσει. Προχωράει κάνοντας ζιγκ ζαγκ ανάμεσα στον κόσμο, βλαστημώντας, ζητώντας συγγνώμη, προσπαθώντας να μη χάσει το σακίδιό της από τα μάτια του.

Καθώς στρίβει στη γωνία ενός περιπτέρου που πουλάει ευχετήριες κάρτες, τη βλέπει μπροστά του, στο βαγόνι της πρώτης θέσης, να κοιτάζει πίσω. (Συνήθιζαν να ρίχνουν κάρτες, τις οποίες αγόραζαν από περίπτερα σαν κι αυτό, κάτω από τις πόρτες στα δωμάτια των κοιτώνων στο πανεπιστήμιο, για να σπάνε πλάκα.) Ενστικτωδώς γυρίζει το κεφάλι του. Οι δύο άντρες προχωρούν προς το μέρος τους. Ο ένας έχει το δάχτυλο στ' αυτί.

Ο Τζαρ κοιτάζει ξανά προς την πλατφόρμα. Η φύλακας σφυρίζει, κάνοντας σήμα στη Ρόζα να κάνει στην άκρη. Η Ρόζα αγνοεί την προειδοποίηση, ανοίγει τη βαριά πόρτα και την κλείνει τόσο δυνατά που ακούγεται σε όλο τον σταθμό.

Είναι η σειρά του να πλησιάσει το τρένο. «Στην άκρη», φωνάζει ξανά η φύλακας καθώς το βαγόνι κινείται.

Εκείνος τρέχει προς την πόρτα, εκείνη βαδίζει στον διάδρομο, προσπαθώντας να εντοπίσει μιαν άδεια θέση, ζητώντας συγγνώμη από έναν επιβάτη, του οποίου το κάθισμα χτύ-

* Ίσαμπαρντ Κίνγκντομ Μπρουνέλ (1806-1859): Βρετανός μηχανικός. Η συμβολή του στην ανάπτυξη των σιδηροδρόμων θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική.

πησε κατά λάθος. Εκείνος βαδίζει παράλληλα με το τρένο που επιταχύνει, και την παρατηρεί να αφήνει το σακίδιο στο ράφι από πάνω της και να κάθεται δίπλα στο παράθυρο. Για πρώτη φορά φαίνεται να βλέπει ότι υπάρχει κάποιος πίσω από το τζάμι· αλλά τον αγνοεί. Βολεύεται στη θέση της, ανοίγει μια εφημερίδα και κοιτάζει το ράφι με τις αποσκευές.

Το τρένο κινείται πολύ γρήγορα, αλλά ο Τζαρ προλαβαίνει να χτυπήσει το χέρι του πάνω στο παράθυρο. Σηκώνει το βλέμμα της και κοιτάζει έκπληκτη, με μάτια ορθάνοικτα. Είναι η Ρόζα; Δεν είναι σίγουρος. Δεν δείχνει να τον αναγνωρίζει, δεν βλέπει κανένα σημάδι στο βλέμμα της ότι τον ξέρει, ότι κάποτε αγαπιόντουσαν. Σκοντάφτει, επιβραδύνει και σταματάει. Παρακολουθεί το τρένο να απομακρύνεται καθώς εκείνη τον κοιτάζει σαν να είναι ξένος.

2

Κέιμπριτζ, θερινό τρίμηνο, 2012

Ξέρω ότι δεν πρέπει να τα γράψω αυτά, δεν πρέπει να υπάρχει κανένα στοιχείο, κανένα ίχνος στον ουρανό του Φένλαντ, όπως θα έλεγε και η ψυχολόγος μου, αλλά κρατούσα ημερολόγιο σε όλη μου τη ζωή, και θέλω να μιλήσω σε κάποιον.

Βγήκα ξανά απόψε με τη θεατρική ομάδα. Φαίνεται ότι ο ρόλος της Τζίνα Έκνταλ είναι δικός μου, αν τον θέλω. Υπενθυμίζω στον εαυτό μου πως τα κάνω όλα αυτά για τον μπαμπά.

Δηλαδή όχι όλα. Κατάπια ένα χαπάκι Έκσταση μόλις φτάσαμε στην παμπ. Τα κεριά πάνω στα τραπέζια έμοιαζαν με σταυρούς, πανέμορφα, ίσως και προφητικά, αλλά δεν ήταν αυτό που ήλπιζα. Νομίζω πως φίλησα τον Σαμ, τον σκηνοθέτη, και πιθανότατα την Μπεθ, η οποία παίζει την κυρία Σέρμπι. Θα είχα φασωθεί με ολόκληρο τον θίασο αν η Έλι δεν είχε παρέμβει.

Δεν θα το ξανακάνω, αλλά είμαι αποφασισμένη να εκμεταλλευτώ κάθε δευτερόλεπτο που μου μένει. Ξέρω πως αυτός ο κόσμος, αυτή η ζωή, δεν είναι εγώ, αλλά σε σύγκριση με τα δύο πρώτα εξάμηνα, είναι καλύτερα. Είναι εύκολο να μπλέξεις με λάθος παρέες και δύσκολο να ξεμπλέξεις. Κινδυνεύεις να παρεξηγηθείς ή να σε θεωρήσουν σνομπ.

Μετά την παμπ πήγαμε για φαγητό, παρότι δεν πεινούσα. Δεν ξέρω πού· ήταν κάποιο εστιατόριο κοντά στο ποτάμι. Ήμουν ακόμα πολύ μεθυσμένη, μέχρι τη στιγμή που έπρεπε να πληρώσω.

Και τότε τον συνάντησα. Γιατί τώρα που μου είχε απομείνει ελάχιστος χρόνος; Γιατί να μην τον είχα συναντήσει το πρώτο εξάμηνο;

Έκανε τον γύρο του τραπεζιού, μαζεύοντας τα χρήματα για να πληρώσουμε τον λογαριασμό. Ένας λογαριασμός διά δεκατέσσερα. Αλλά εκείνος δεν διαμαρτυρήθηκε, ούτε όταν ήρθε σ' εμένα, και η κάρτα μου δεν πέρασε στο μηχάνημα.

«Το μηχάνημα κολλάει», είπε τόσο χαμηλόφωνα που μόλις και μετά βίας τον άκουσα. «Δεν πιάνει σήμα εδώ. Καλύτερα να έρθετε μέχρι το ταμείο».

«Δεν άκουσα;» είπα, κοιτάζοντάς τον. Δεν είμαι κοντή, αλλά εκείνος ήταν ψηλός, μεγαλόσωμος σαν αρκούδα, φρεσκοξυρισμένος και μιλούσε με μιαν αδιόρατη ιρλανδική προφορά.

Έσκυψε, αφού βεβαιώθηκε πως κανείς δεν άκουγε. Η ανάσα του ήταν ζεστή και μύριζε όμορφα. Μάλλον σανταλόξυλο.

«Ελάτε στο ταμείο, να δοκιμάσουμε να περάσουμε εκεί την κάρτα».

Ο τρόπος με τον οποίο με κοίταξε, το τοξοειδές, γεμάτο αυτοπεποίθηση χαμόγελό του είχε κάτι που με έκανε να σηκωθώ από το τραπέζι και να τον ακολουθήσω μέχρι το ταμείο. Και μου άρεσαν τα μεγάλα, απαλά χέρια του, με το διακριτικό δαχτυλίδι στον αντίχειρα. Δεν ήταν, όμως, ο τύπος μου. Το πλατύ σαγόνι του κατέληγε σε ένα υπερβολικά μυτερό πιγούνι και το στόμα του ήταν στενό.

Μόνον όταν βρεθήκαμε αρκετά μακριά από την παρέα μου, στράφηκε προς το μέρος μου και μου είπε με δυνατή φωνή πως η κάρτα μου είχε απορριφθεί.

«Μου είπαν να πάρω την κάρτα σας και να την κόψω».

Γέλασε. Το μεγάλο του πρόσωπο φωτίστηκε και τα χαρακτηριστικά του ομόρφυναν: το πιγούνι του μαλάκωσε και τα ζυγωματικά του υψώθηκαν.

«Και τώρα τι κάνουμε;» ρώτησα, χαρούμενη που είχα πέσει πάνω του. Ήμουν άφραγκη από τη μέρα που έφτασα εδώ.

Με κοίταξε, συνειδητοποιώντας για πρώτη φορά, νομίζω, πόσο μεθυσμένη ήμουν. Και τότε έστρεψε το βλέμμα του προς το τραπέζι.

«Ο θίασος;» είπε.

«Πώς το μάντεψες;»

«Δεν άφησαν φιλοδώρημα».

«Ίσως αφήσουν μετρητά», είπα, υπερασπιζόμενη τους νέους μου φίλους.

«Θα με εξέπληττε».

«Δεν είσαι ηθοποιός», του είπα.

«Όχι. Δεν είμαι ηθοποι-όους».

Ο τρόπος με τον οποίο πρόφερε τη λέξη, με έκανε να ντραπώ. «Λοιπόν, τι κάνεις όταν δεν είσαι αγενής με τους φίλους μου;» ρώτησα.

«Σπουδάζω».

«Εδώ; Στο Κέιμπριτζ;»

Ήταν μια ανόητη, υπεροπτική ερώτηση, και δεν μου απάντησε.

«Γράφω και λίγο».

«Υπέροχα». Όμως δεν τον άκουγα. Ο νους μου βρισκόταν στα λεφτά που χρωστούσα για τον λογαριασμό, και στο γεγονός ότι δεν μπορούσα να πληρώσω. Δεν ήθελα οι υπόλοιποι να μάθουν πως ήμουν άφραγκη. Και δεν μπορώ να τους πω ότι τα οικονομικά μου προβλήματα, και όλα τα προβλήματά μου, σύντομα θα τελειώσουν. Δεν μπορώ να το πω σε κανέναν.

«Υπάρχουν αρκετά χρήματα στο βάζο με τα φιλοδωρήματα από άλλους πελάτες, για να πληρώσω αυτά που χρωστάς», είπε.

Για μια στιγμή έμεινα άφωνη. «Και γιατί να κάνεις κάτι τέτοιο;»

«Επειδή πιστεύω ότι είναι η πρώτη φορά που βγαίνεις μαζί τους και θες να τους εντυπωσιάσεις. Αν δεν καταφέρεις να πληρώσεις, ίσως χάσεις τον ρόλο. Και ήδη ανυπομονώ να δω την παράσταση. Μου αρέσει ο Ίψεν, ξέρεις».

Κοιταχτήκαμε σιωπηλοί. Με ακούμπησε στον αγκώνα, επειδή κουνιόμουν. Άρχιζα να ζαλίζομαι.

«Είσαι καλά;» με ρώτησε.

«Μπορείς να με πας σπίτι;» Ο τόνος της φωνής μου, αργός, ικετευτικός, έμοιαζε ξένος, σαν να άκουγα κάποιαν άλλη να μιλάει.

«Τελειώνω σε μία ώρα». Κοίταζε την Έλι, η οποία πλησίαζε. «Νομίζω πως η φίλη σας θέλει λίγο αέρα», της είπε.

«Πλήρωσε η Ρόζα;» ρώτησε η Έλι.

«Ναι, όλα καλά». Μου έδωσε την κάρτα.

Ούτε το όνομά του δεν ρώτησα. Θυμάμαι ότι δεν βιαζόταν, ζούσε τη ζωή με τον δικό του τρόπο, έπαιρνε τον χρόνο του, όπως έλεγε ο μπαμπάς. Κάτω από την ήρεμη επιφάνεια μήπως υπήρχε μια αγριάδα, ένα φυλακισμένο πάθος; Ή μήπως ήταν μια κρυφή επιθυμία μου;

Νιώθω ντροπή. Κανείς δεν είχε χρήματα· κι όμως, ένας Ιρλανδός συγγραφέας δούλευε σε ένα εστιατόριο δίχως να παραπονιέται, σερβίροντας τσιφούτηδες φοιτητές για να βγάζει το ψωμί του, κι εγώ απελπίζομαι για μια υπερχρεωμένη πιστωτική κάρτα.

Θέλω να τον ξαναδώ, αλλά δεν θέλω να τον μπλέξω σε όσα θα ακολουθήσουν. Φοβάμαι ότι έχω πάρει λάθος απόφαση, αλλά δεν βλέπω άλλη λύση.

3

Ο Τζαρ κάθεται στο γραφείο του και διαβάζει τις δικαιολογίες που έστειλαν οι συνάδελφοι, οι οποίοι, όπως κι αυτός, έχασαν τη σύσκεψη στις 9:30. Κάθε μέρα εντυπωσιαζόταν από τις μπούρδες που ξεφούρνιζαν. Χθες, η Τάμζιν έστειλε email για να πει ότι θα αργούσε επειδή η Πυροσβεστική έπρεπε να την απεγκλωβίσει από το μπάνιο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να την πειράζουν, λέγοντας αστεία για πυροσβέστες με γραμμωμένους κοιλιακούς όταν ήρθε με πρόσωπο κατακόκκινο και πουκάμισο στραβά κουμπωμένο.

Σήμερα, οι δικαιολογίες είναι πιο πεζές. Το πλυντήριο πιάτων του Μπεν πλημμύρισε το πάτωμα της κουζίνας. Ο Κλάιβ έριξε το φταίξιμο σε μια αγελάδα, η οποία έκλεισε τις γραμμές του τρένου, με αποτέλεσμα ο συρμός από το Χέρτφορντσιρ να καθυστερήσει. Όσο για την Τζάσμιν, έγραψε το εξής: «Έφυγα από το σπίτι χωρίς να πάρω πορτοφόλι, το πήρα πριν από λίγο, θα αργήσω». Η Μαρία, η *μεγάλη κυρία* του γραφείου, είχε καλύτερη δικαιολογία: «Ο σύζυγός μου έφαγε το κολατσιό των παιδιών, πρέπει να φτιάξω νέο». Καθόλου άσχημα, σκέφτεται ο Τζαρ, αλλά τίποτα δεν συγκρίνεται με τη δικαιολογία του Καρλ, το περασμένο καλοκαίρι: «Συνέρχομαι ακόμα από το Φεστιβάλ του Γκλάστονμπερι. Ίσως αργήσω μερικές μέρες».

Ο Καρλ είναι ο μοναδικός σύμμαχος του Τζαρ στο γραφείο. Πάντα πρόθυμος για μια μπίρα μετά τη δουλειά, συνεχώς

ευδιάθετος, με τα ακουστικά μονίμως κρεμασμένα στον λαιμό του. (Όταν εκμεταλλεύεται το διάλειμμα για τσάι για να τρέξει, κάνει κύκλους γύρω από το κτίριο, σχηματίζοντας ένα Τ με τα χέρια του.) Ραπάρει όταν δεν έχει την επιμέλεια της μουσικής στήλης στην καλλιτεχνική ιστοσελίδα όπου δουλεύουν και οι δύο, λέγοντας σε όποιον βρει μπροστά του πως η μουσική τζανγκλ δεν βγήκε ποτέ από τη μόδα, και μάλιστα σήμερα είναι πιο δημοφιλής από ποτέ. Επίσης, είναι ειδικός στους υπολογιστές. Ξεχνάει, όμως, πως ο Τζαρ δεν ενδιαφέρεται για ανάπτυξη εφαρμογών ή για προγραμματισμό.

Ο Τζαρ είχε σκεφτεί να στείλει ένα email προς όλους από το Πάντινγκτον, σχετικά με την αργοπορία του, αλλά δεν ήταν σίγουρος πώς ακριβώς θα τη δικαιολογούσε: «Μόλις είδα την κοπέλα μου από το πανεπιστήμιο, η οποία αυτοκτόνησε πριν από πέντε χρόνια. Όλοι μου λένε πως βλέπω πράγματα που δεν υπάρχουν, ότι πρέπει να την ξεπεράσω, αλλά ξέρω πως είναι ζωντανή, κάπου, με κάποιον τρόπο, και δεν θα σταματήσω να την αναζητώ μέχρι να τη βρω. Δεν ήταν έτοιμη να πεθάνει».

Έχει πει τα πάντα στον Καρλ, αλλά όχι στους άλλους. Ξέρει τι πιστεύουν. Τι δουλειά έχει ένας βραβευμένος νεαρός Ιρλανδός συγγραφέας, η πρώτη συλλογή διηγημάτων του οποίου πήρε πολύ καλές κριτικές, στον έβδομο κύκλο της κόλασης αυτού του γραφείου, προσπαθώντας να προσελκύσει αναγνώστες, γράφοντας άρθρα για τη Μάιλι Σάιρους; Ήταν σύμπτωση που το πρώτο άρθρο που του ζήτησαν να γράψει ήταν για το δημιουργικό αδιέξοδο. Δέκα συγγραφείς είχαν χάσει την έμπνευσή τους. Μερικές φορές αναρωτιέται αν αυτός την είχε βρει ποτέ.

Τους τελευταίους μήνες βλέπει τη Ρόζα συχνά: στο τιμόνι ενός αυτοκινήτου που τον προσπερνά, σε μια παμπ, στο λεωφορείο 24 (στις μπροστινές θέσεις, εκεί όπου κάθονταν πάντα

όταν βρίσκονταν στο Λονδίνο και πήγαιναν στο Κάμντεν). Οι εμφανίσεις αυτές έχουν όνομα, σύμφωνα με τον οικογενειακό του γιατρό στο Γκόλγουεϊ: «παραισθήσεις λόγω πένθους».

Ο πατέρας του, από την άλλη, μιλάει για τη *spéirbhean,* τη θεϊκή γυναίκα που εμφανιζόταν στα ιρλανδικά ποιήματα. «Πώς μπορείς να είσαι τόσο αναίσθητος;» έλεγε η μητέρα του, αλλά τον Τζαρ δεν τον πείραζε. Έχει καλές σχέσεις με τον πατέρα του.

Πέρασε πολύ καιρό στο πατρικό του στο Γκόλγουεϊ μετά τον θάνατο της Ρόζας, προσπαθώντας να καταλάβει τι είχε συμβεί. Ο πατέρας του είναι ο ιδιοκτήτης ενός μπαρ στη Λατινική Συνοικία. Κάθονταν εκεί μέχρι αργά, μιλώντας για τις φορές που την είδε, ειδικά τότε, στην ακτή Κονεμάρα. Εκείνος μιλούσε και ο πατέρας του τον άκουγε. Ξέρει πως μερικές από τις εμφανίσεις της είναι στη φαντασία του, αλλά υπάρχουν κι άλλες που δεν μπορεί να τις εξηγήσει…

«Σκατά φαίνεσαι, φιλαράκο», λέει ο Καρλ και κάθεται στην καρέκλα του, η οποία τρίζει. «Φάντασμα είδες;»

Ο Τζαρ δεν λέει τίποτα, και μπαίνει στον λογαριασμό του στον υπολογιστή.

«Συγγνώμη, φιλαράκο», λέει ο Καρλ, εξετάζοντας μερικά CD στο γραφείο του. «Σκέφτηκα να…»

«Σου έφερα καφέ», τον διακόπτει ο Τζαρ και του δίνει έναν λάτε. Δεν θέλει να φέρει σε αμηχανία τον φίλο του. Ο Καρλ είναι ελαφρώς υπέρβαρος, με παιδικό πρόσωπο, ξανθά ράστα μαλλιά, αγγελικό χαμόγελο, και την κακή συνήθεια να γράφει τις λέξεις χωρίς φωνήεντα («δστχς», αντί δυστυχώς) και να ξεφουρνίζει εκφράσεις όπως «τζάμι», «σε καλό σου» και «πχια», αλλά είναι ο πιο καλοκάγαθος άνθρωπος που έχει γνωρίσει ποτέ ο Τζαρ.

«Ευχαριστώ». Αμήχανη σιωπή. «Πού την είδες;» τον ρωτάει ο Καρλ.

«Θα ασχοληθώ εγώ με το σημερινό doodle», λέει ο Τζαρ, αγνοώντας τον.

«Σίγουρα;»

«Είναι ο Ίψεν. Παλιός γνώριμος».

Γράφουν εναλλάξ ιστορίες για το doodle, την ειδική, προσωρινή και μοναδική τροποποίηση του λογότυπου στις αρχικές σελίδες της Google, προς τιμήν εορτών, γεγονότων, επιτευγμάτων και ατόμων. Συνήθως μπαίνουν στο Google της Αυστραλίας το περασμένο βράδυ, αποκτώντας προβάδισμα έντεκα ωρών, αλλά συχνά το ξεχνούν. Οι ιστορίες θάβονται στο περιεχόμενο της ιστοσελίδας, κανείς δεν τις βλέπει, αλλά λειτουργούν ως κράχτες, μιας και αρκετός κόσμος κάνει κλικ στο σχέδιο της Google.

Μισή ώρα αργότερα, αφού έγραψε περισσότερα απ' όσα έπρεπε για τον Ίψεν, ειδικά για τον χαρακτήρα της Τζίνα Έκνταλ στην *Αγριόπαπια* και για μια εκπληκτική εμφάνιση από μια ηθοποιό της πανεπιστημιακής θεατρικής ομάδας στο Κέιμπριτζ πριν από πέντε χρόνια, φεύγει μαζί με τον Καρλ και βρίσκουν καταφύγιο, λόγω της βροχής, σε έναν παράδρομο δίπλα στην είσοδο του γραφείου, ο οποίος μυρίζει μπίρα.

«Σκατομέρα», λέει ο Τζαρ. Καταλαβαίνει ότι ο Καρλ ετοιμάζεται για μια αμήχανη κουβέντα και κοιτάζει τριγύρω τάχα αδιάφορα. «Κοίτα έναν που κάνει σαν να τρώει πίτσα, στις τέσσερις ακριβώς».

«Πού;» ρωτάει ο Καρλ.

Ο Τζαρ δείχνει απέναντι έναν άντρα να προχωράει στο πεζοδρόμιο, μιλώντας με το κινητό, το οποίο κρατάει οριζόντια μπροστά από το στόμα του, σαν ένα κομμάτι πίτσα. Ο Καρλ και ο Τζαρ τον παρατηρούν χαμογελώντας. Οι δυο τους χαζεύουν όσους μιλάνε στο κινητό με παράξενο τρόπο: τον μυστικοπαθή ομιλητή, που ψιθυρίζει πίσω από την παλάμη του, και εκείνον που φέρνει το κινητό από το ένα αυτί στο

άλλο. Ωστόσο, εκείνος που μιλάει σαν να τρώει πίτσα είναι από τους αγαπημένους τους.

«Ξέρω ότι δεν είναι δουλειά μου», λέει ο Καρλ, ρουφώντας μια τζούρα από το τσιγάρο του καθώς ο άντρας χάνεται στο πλήθος. Κρατάει το τσιγάρο ανάμεσα στον παχουλό του αντίχειρα και στον δείκτη, σαν παιδί που γράφει με κιμωλία στον πίνακα. «Αλλά ίσως να έβλεπες κάποιον να μιλήσετε για τη Ρόζα».

Ο Τζαρ κοιτάζει το άπειρο, με τα χέρια χωμένα βαθιά στις τσέπες του σουέντ παλτού του, και παρατηρεί τα αμάξια να κινούνται στη βροχή, πετώντας νερά στα πεζοδρόμια. Ήθελε να καπνίσει, αλλά προσπαθεί να το κόψει. Για άλλη μια φορά. Η Ρόζα δεν κάπνιζε. Κατέβηκε να κάνει παρέα στον Καρλ για να τον διαβεβαιώσει πως δεν του κρατούσε κακία για πριν, αλλά και για να αποφύγει τη συνάντηση των 11.

«Νομίζω ότι έχω βρει κάποια που μπορεί να σε βοηθήσει», λέει ο Καρλ. «Είναι ψυχοθεραπεύτρια και ειδικεύεται στο πένθος».

«Με νεκροθάφτες κάνεις παρέα;» τον ρωτάει ο Τζαρ, ενθυμούμενος την πρόσφατη συνήθεια του Καρλ, να κάνει καμάκι σε κηδείες, αλλά χωρίς ιδιαίτερα αποτελέσματα. Βασισμένος στην αρχή ότι οι φερομόνες κάνουν πάρτι στις κηδείες, «υπάρχει πένθος στον πόθο και πόθος στο πένθος», ο Καρλ είχε παρακολουθήσει κηδείες, ελπίζοντας να βρει την αγάπη, όχι απαραίτητα στη χήρα, αλλά σε κάποια ομορφούλα μαυροντυμένη κοπέλα.

«Ταιριάξαμε στο Tinder».

Ο Τζαρ κοιτάζει έκπληκτος τον φίλο του.

«Πλάκα κάνω. Με βοηθάει σε ένα άρθρο που γράφω».

«Για το Tinder;»

«Σκέφτηκα ότι μπορεί να ενδιαφέρεται για μια νέα έρευνα που κάνουν για τα οφέλη της μουσικής στις αίθουσες ανα-

μονής των τρελογιατρών. Αν παίξεις λίγη τζανγκλ, οι άνθρωποι τείνουν να γίνονται εξωστρεφείς».

«Εννοείς ότι πηδούν από τα παράθυρα ευκολότερα». Ο Τζαρ σιωπά. «Ξέρεις, από το πρωί είμαι πιο σίγουρος από ποτέ ότι η Ρόζα είναι ζωντανή», λέει και, παίρνοντας το τσιγάρο από τον Καρλ, τραβάει μια τζούρα.

«Αλλά δεν ήταν εκείνη, έτσι δεν είναι;»

«Θα μπορούσε να είναι, αυτό είναι το θέμα».

Κάθονται σιωπηλοί, παρατηρώντας τη βροχή. Η ελπίδα είναι κάτι εσωτερικό και εύθραυστο, σκέφτεται ο Τζαρ, κάτι που οι άλλοι εύκολα μπορούν να σου το κάνουν κομμάτια. Καπνίζει ξανά το τσιγάρο του Καρλ και του το επιστρέφει. Δεν μπορεί να τον κατηγορήσει που είναι σκεπτικός. Ετοιμάζονται να ανέβουν στο γραφείο όταν ο Τζαρ με την άκρη του ματιού του προσέχει έναν ψηλό άντρα να κάθεται στο παράθυρο των Starbucks, στην απέναντι μεριά. Φοράει μαύρο μπουφάν North Face, με τον γιακά σηκωμένο, έχει καστανά απλά χτενισμένα μαλλιά και τα χαρακτηριστικά του είναι αδιάφορα. Είναι η τρίτη φορά που ο Τζαρ τον έχει δει τις τελευταίες δύο μέρες.

«Τον ξέρεις αυτόν τον άντρα;» λέει ο Τζαρ, δείχνοντας προς τα Starbucks.

«Δεν νομίζω».

«Ορκίζομαι πως τον είδα στην παμπ χθες βράδυ. Και χθες στο λεωφορείο μου».

«Σε παρακολουθούν πάλι;»

Ο Τζαρ γνέφει καταφατικά, περιμένοντας ότι ο φίλος του θα τον κοροϊδέψει. Η αίσθηση πως τον παρακολουθούν είναι κάτι που το έχει αναφέρει ξανά στον Καρλ.

«Ξέρεις ότι ένας στους τρεις υποφέρει από παράνοια;» λέει ο Καρλ.

«Τόσο λίγοι;»

«Οι άλλοι δύο τον παρακολουθούν».

Ο Τζαρ θέλει να γελάσει για να του δείξει ότι είναι καλά, ότι απλά τα φαντάζεται όλα αυτά· ωστόσο δεν μπορεί να το κάνει.

«Όταν την είδα στις κυλιόμενες σκάλες, ένιωσα…» Σταματάει και κοιτάζει άλλη μια φορά στα κλεφτά τον άντρα. «Πως η Ρόζα είναι ζωντανή, Καρλ, είμαι σίγουρος. Και ψάχνει να βρει έναν τρόπο να επιστρέψει».

Ευχαριστίες

Ο χαρακτήρας του ψυχοφαρμακολόγου είναι, φυσικά, φανταστικός. Ευτυχώς, δεν γνωρίζω κανέναν που πιστεύει ότι «Οι μεγάλες φαρμακοβιομηχανίες έχασαν μια μεγάλη ευκαιρία με το Γκουαντάναμο». Το 2014, ωστόσο, η Επιτροπή περί Μυστικών Υπηρεσιών της Αμερικανικής Γερουσίας δημοσίευσε μια αναφορά για τα βασανιστήρια και τον πόλεμο ενάντια στην τρομοκρατία, η οποία αποκάλυψε τον ανησυχητικό ρόλο που έπαιξε η ψυχολογία στα προγράμματα φυλάκισης και ανάκρισης της CIA, μετά την 11η Σεπτεμβρίου. Σύμφωνα με την αναφορά, δύο πρώην ψυχολόγοι της Αμερικανικής Αεροπορίας χρησιμοποίησαν την «επίκτητη αδυναμία», μια θεωρία που δημιουργήθηκε από τον δρα Μάρτιν Σέλιγκμαν τη δεκαετία του 1960, προκειμένου να αναπτύξουν μια αμφιλεγόμενη τεχνική, αυτή της «ενισχυμένης ανάκρισης».

Ο δρ Σέλιγκμαν, ο οποίος είναι ένας από τους κορυφαίους συγγραφείς βιβλίων αυτοβοήθειας και προωθεί τη θετική ψυχολογία, δήλωσε στον *New Yorker* το 2015 ότι ένιωσε έκπληξη όταν ανακάλυψε πώς χρησιμοποιήθηκε η έρευνά του από τη CIA. Ένιωσε «θλιμμένος που η επιστήμη, η οποία βοήθησε πολλούς ανθρώπους να ξεπεράσουν την κατάθλιψη, χρησιμοποιήθηκε με τόσο άσχημο τρόπο».

Στη διάρκεια της έρευνας για τη συγγραφή αυτού του μυθιστορήματος, διάβασα αρκετά επιστημονικά άρθρα για πει-

ράματα σε τρωκτικά και σκυλιά, συμπεριλαμβανομένων και των πειραμάτων του δρος Σέλιγκμαν σε σκυλιά το 1967, αλλά και πιο σύγχρονες μελέτες για άγχος, κατάθλιψη, επίκτητη αδυναμία και πειράματα σε ανθρώπους:

Curt P. Richter, "On the Phenomenon of Sudden Death in Animals and Man", *Psychosomatic Medicine*, 1957.

Martin E Seligman & Steven F Maier, "Failure to Escape Traumatic Shock", *Journal of Experimental Psychology,* Μάιος 1967.

R.D. Porsolt, M. Le Pichon & M. Jalfre, "Depression: a New Animal Model Sensitive to Antidepressant Treatments", *Nature,* 1977.

Lucien Steru, Raymond Chermat, Bernard Thierry, & Pierre Simon, "The Tail Suspension Test: A New Method for Screening Antidepressants in Mice", *Psychopharmachology,* 1985.

Jason S. Snyder, Amélie Soumier, Michelle Brewer, James Pickel & Heather A. Cameron, "Adult Hippocampal Neurogenesis Buffers Stress Responses and Depressive Behaviour", *Nature,* 2011.

Florian Holsboer, "Redesigning Antidepressant Drug Discovery", *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 2014.

Ο Σκοτεινός Ιστός κρύβει κινδύνους για τους αδαείς και δεν θα μπορούσα να είχα γράψει αυτό το βιβλίο δίχως τη βοήθεια του *The Dark Net: Inside the Digital Underworld,* του Τζέιμι Μπάρτλετ (Windmill Books, 2015). Η εκπομπή που έκανε στο ραδιόφωνο του BBC4, «Ψυχεδελική επιστήμη» (2016), ήταν εξίσου χρήσιμη.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους: Γουίλ Φράνσις, Ρεμπέκα Φόλαντ, Κίρστι Γκόρντον, Τζέσι Μπότεριλ και Κίρμπι

Κιμ, οι οποίοι εργάζονται στο πρακτορείο Janklow & Nesbit που προωθεί το έργο μου. Τους Λόρα Πάλμερ, Μάντλιν Ο'Σέι, Νίκολας Τσίθαμ, Λούσι Ράινταουτ και την ομάδα Head of Zeus στο Λονδίνο. Τους Λιζ Στάιν, Έμερ Φλάουντερς, Τζένα Καρμαλί και την ομάδα MIRA στη Νέα Υόρκη. Τη Βίμπκε Ρόσα στο Verlagsgruppe Random House της Γερμανίας. Τον Τζον Κασίρ του C.A.A. Τους Τ.Π. Σίριν, Τζάιλς Γουιτέλ, Νικ Φάρα και Ναντίν Κετανέ. Τις Λουίζα Γκόλντσμιθ, Λίζα Μπιλ και Χέλεν Γκάιγκαξ. Το Gurnard's Head near Zennor. Τον Μαρκ Χάτγουντ στη Harbour Gallery στο Πορτσκάθο. Τη Λεν Χιθ. Το Discover Ireland (@gotoIrelandGB). Τους Έιντριαν Γκάλοπ, Νικ Κ., Στιούαρτ και Ντάινα ΜακΊναν, την Πόλι Μίλερ στην Γκαλερί του Νόρφολκ, Κρόμερ. Τους δρ Ραζ Περσό, Ρούφους Λόρενς, Άντρια Στοκ. Το Lullaby Trust. Τους Μάικ και Σάρα Τζάκσον, που με άφησαν να χρησιμοποιήσω τη «σοφίτα» τους. Και πάνω απ' όλους, τους Φίλιξ, Μάγια και Τζέιγκο, οι οποίοι με ενθάρρυναν. Και τη Χίλαρι, την αγάπη της ζωής μου, στην οποία αφιερώνω αυτό το βιβλίο. Δίχως τη σοφία, το χιούμορ, την υπομονή και την αγάπη της, αυτό το βιβλίο δεν θα είχε γραφτεί ποτέ.